

Uddannelse og frelse

"Skrifterne er alle sammen inspireret af Gud. De er velegnede til at belære os, afsløre vores fejltagelser, vise os til rette og fortælle os, hvordan vi skal leve" (2 Tim 3,16, Bibelen 2020).

Hovedtanke

Guds relation til os mennesker kan på nogen områder sammenlignes med en lærers rolle overfor sine elever.

Introduktion

Bibelen fortæller den store historie om Gud og hans folk. Nogle gange virker den som et forlist kærlighedsforhold, andre gange som en faders oplevelser med sine oprørske børn, der til sidst alligevel kommer til fornuft.

I denne uge vil vi undersøge endnu et bibelsk motiv, nemlig billedet af læreren og hans elever. Alt imens disse hele tiden fejler i deres prøver, forklarer han dem med stor tålmodighed lektionen, indtil i det mindste nogle har lært den.

Denne historie adskiller sig kun lidt fra vores egne livshistorier – med én undtagelse. Guds historie med folket ender godt – helt sikkert. Til syvende og sidst når den sit mål. Guds nåde garanterer det tilstræbte resultat.

Vores menneskelige rolle og ansvar på dette område bliver ofte misforstået og af mange følt som belastende og endog frygtet. I virkeligheden præsenterer den dog Guds invitation til selv at lære ham at kende og at forstå hans vilje. På den måde er ønsket om at lære Gud at kende den vigtigste reaktion på hans nåde. Ganske vist kan vi ikke gøre os fortjent til nåden, men vi kan gå på opdagelse i den – og hvad er kristen uddannelse i sit væsen andet end en uddannelse, der lærer os denne nåde?

"Uddannelsens gerning og frelsens gerning er i allerhøjeste grad ét." (Ellen White, *Uddannelse*, Dansk Bogforlag, s. 30, ny dansk oversættelse)

I restauratorens hånd

1 Mos 1,26-27
Rom 8,29
2 Kor 3,18
Kol 3,9-10

Baggrund

I hvor høj grad ligner mænd og kvinder Gud? Hvad er Guds mål med det faldne menneske?

Fortolkere af Bibelen er stadig optaget af udtrykket "Guds billede". Hvad menes der med det? Det drejer sig næppe om fysiske ligheder, idet begge, mand og kvinde, er Guds billede. Intellektuelle og andre evner findes også hos andre skabninger ligesom også hos englene. Den samlede kontekst peger på menneskets skabende rolle og rollen som leder, men også på dets sociale og åndelige evne til at indgå i relationer med andre som et symbol på gudsbilledligheden.

Efter syndefaldet gik menneskets bestemmelse ikke helt tabt, dog foruden karakterens fuldkommenhed mistede det også evnen til konsekvent at gennemføre det gode i sit liv. På den måde led Guds billede i mennesket eftertrykkeligt skade og blev ovenikøbet forvrænget. Gud er dog ikke tilfreds med denne tilstand. Han ønsker som en restaurator at genoprette sit billede – sin søns billede (2 Kor 4,4; Kol 1,15; Hebr 1,3) – i os. Det var grunden til, at Jesus kom til jorden og sejrede, hvor Adam havde svigtet (Rom 5,14).

Til anvendelse

"Ofte opfatter vi uddannelse og det, der er forbundet med dette udtryk, alt for snævert. Når det drejer sig om uddannelse, er der brug for et omfattende koncept, fordi der sættes høje mål.

Uddannelse, der virkelig fortjener dette navn, vil og kan formidle langt mere end blot faglig kundskab. Den er heller ikke tilfreds med at forberede unge mennesker på livets mangfoldige krav. Dens formål er snarere møntet på hele menneskets personlighed – nærmere bestemt på det jordiske liv her og nu og det fremtidige liv i Guds rige ... Vi vil også erkende, at Gud aldrig har tabt sit 'pædagogiske mål' af syne, når det gælder at føre mennesket tilbage til den fulde overensstemmelse med sin skaber ... Det er, hvad frelsen handler om. Det er såvel uddannelsens som livets mål ... I denne proces genskabes Guds billede i os - i liv og ånd" (EnA 11-14; Ellen White, *Uddannelse*, s. 13, i ny dansk oversættelse).

Til eftertanke

Sæt dig et mål, der har evigheds værd, lad dybt i din tanke det brændes og lyse dig gennem de hindrings hær, der rundt om din vilje spændes. (Mads Nielsen, DUS 7. udg. 1985, 335)

Omfattende undervisning

2 Tim 3,14-17
Sl 1

Hvilke pædagogiske begreber anvender Paulus her?

Til fordybelse

**Hvad går kristen uddannelse ud på?
Hvilke alternativer påpeger salmisten overfor sine læsere?**

Jødernes og de første kristnes helligskrift omfattede på den ene side *Toraen* (da.: belæring/undervisning), dvs. de fem Mosebøger inklusive loven fra Sinai. "Loven" som oversættelse gengiver udtrykket kun i utilstrækkelig grad. Snarere er *Toraen* den guddommelige undervisnings- og lærebog, der viser, hvordan man bedst praktiserer pagtsforholdet.

Anden del af de hebraiske skrifter er *Nebiim* (profeterne), der fortæller, hvordan folket anvendte dette læremateriale (de tidlige profeter fra Josvas Bog til Kongebøgerne), og hvad de burde have lært af dem (de senere profeter fra Esajas til Malakias).

De øvrige bøger i Det Gamle Testamente – *Ketubim* (Skrifterne) – indeholder eksempler på mere eller mindre succesrig undervisning (f.eks. Ruth, Daniel, Ester og Job) såvel som erfaringer med karakterudvikling og dannelse. Vidoms litteraturen beskæftiger sig først og fremmest med spørgsmålet om den rette livsførelse. Blandt dem er Salmernes Bog 1, 37 og 73.

Noget lignende gælder også for Det Nye Testamente. *Evangelierne* byder på et righoldigt anskuelsesmateriale, der er egnet til religiøse undervisningsformål, det gælder især for Jesu lignelser. Apostlenes breve indeholder ligeledes mange praktiske anvisninger for de kristnes liv. Selv *Åbenbaringen* hjælper med til at tilpasse sig vanskelige samfundsmæssige forhold og udfordringer.

Til eftertanke

Hvordan kan jeg i det bibelske læremateriale skelne mellem forældede og gældende anvisninger og råd?

Vise mænd og kvinder

1 Kong 5,9-14
Ordsp 9

Hvad kendetegner Salomons visdom?
Hvad adskiller visdom fra dårskab?

Baggrund

Salomon var kendt langt ud over rigets grænser for sin visdom og kundskab. Hans visdom udtryktes i tusinder af ordsprog og sange, som han digtede og samlede. Foruden hverdagslivets spørgsmål var han også optaget af iagttagelser fra planternes og dyrenes verden. Ordsprogenes Bog og Prædikerens Bog indeholder mange udsagn fra vise lærere fra hans samtid (Ordsp 1,1; 25,1; 30,1; 31,1)

Til fordybelse

Bibelens udtryk for *visdom* svarer i mangt og meget til det, vi i dag forstår ved *dannelse*. Her drejer det sig ikke alene om at opnå viden og færdigheder. Det handler om, at man ved hjælp af den opnåede viden, omhyggelige iagttagelser og tilegnede erfaringer drager vise konklusioner og udviser en adfærd, der kan gavne i den enkeltes liv og i samfundet som helhed.

Til anvendelse

Visdom har en teoretisk og en praktisk side. Den begynder med, at man tager Gud på ordet (*Herrens frygt*) og støtter sig til afprøvede principper (erfaring). Den hjælper os til at leve ansvarsbevidst overfor andre og afvende ulykker og skader. Visdom og dannelse kan langt fra svare på alle spørgsmål. De gør det dog muligt på en vis måde at anvende den forhåndenværende begrænsede viden og på samme tid konstant at øge den og granske efter mere visdom og erkendelse.

Til eftertanke

Ifølge Jer 18,18 sættes der lighedstegn mellem de vises og præsters og profeters opgaver. Alle tre formidler indsigt i form af undervisning i loven, gode råd til karakterudvikling og specielle budskaber fra Gud. Hvilke af disse undervisningsmetoder tiltaler mig mest?

Den største lærer

Es 11,1-9
Joh 3,1-3

**Hvordan beskriver Esajas den kommende Messias?
Hvad udtrykker tiltalen "Rabbi" om Jesus?**

Baggrund

En af de mest forbavsende messianske profetier findes i Es 11,1-9. Versene beskriver Messias fra et pædagogisk perspektiv som en gud-frygtig og forstandig konge, der ejer visdom, indsigt og kundskab. Han dømmes ikke ud fra ydre faktorer og er uafhængig af forhastede fordomme. Han står på de retsløses (svage og hjælpeløses) side, mens han sætter de lovløse og uretfærdige til vægs. Han kendes ved sin retfærdighed og trofasthed. Uret og ulykker findes ikke. Selv dyrene lever fra nu af fredeligt sammen. Afsnittet slutter med et stort løfte: "Landet er fyldt med kundskab om Herren, som vandet dækker havets bund" (v. 9).

Til fordybelse

Bibelen anvender mange udtryk for at beskrive Jesus: Guds Søn, Messias, Menneskesøn, frelser, Herre, Guds lam, for bare at nævne nogle. Men for dem, der ledsagede ham i hans treårige offentlige tjeneste i Judæa og Galilæa, var han først fremmest lærer. De kaldte ham rabbi, dvs. mester eller lærer.

Jesu gerning bestod i at undervise mennesker, prædike for dem og helbrede dem (Matt 9,35). Disse tre var integreret i hinanden. Undervisning og liv, teori og praksis, teologien og dens anvendelse dannede en helhed. Det drejede sig altid om det menneske eller de mennesker, han netop stod overfor.

Til anvendelse

Ved afslutningen af sin gerning udsendte Jesus sine disciple med opfordringen til at prædike evangeliet i hele verden og at lære andre, hvad de selv havde lært af ham (Matt 28,19-20; Mark 16,15). Prædiken/forkyndelse (kerygma) og undervisning/belæring (didache) er de to søjler som menighedens tro og praksis hviler på. Derfor har prædikanter og forstandere også en undervisningsopgave, som de samvittighedsfuldt skal udøve (1 Tim 5,17).

Uddannelsens forhold til frelsen

"Synden ødelagde forholdet mellem mennesket og Gud. Hvis frelsesplanen ikke havde eksisteret, ville adskillelsen fra Gud have været endegyldig, og menneskets vej ville fortabe sig i mørket på grund af Guds fravær. Kristus gendannede det ødelagte forhold til Gud, ved at han ofrede sig selv for os ...

Jesus åbnede ikke kun døren til Himlen, men åbnede også vores hjerter for livets fylde fra den guddommelige verden. For synden skiller os ikke kun fra Gud, den ødelægger i mennesket også ønsket om og viljen til at vende tilbage til Gud. Dette var, hvad Satan havde sat sig for at gøre, og netop det er, hvad Kristus modarbejder ved at føre menneskets ufølsomme sjæl, dets forblændede forstand og vildledte vilje tilbage til det gode forhold med Gud. Dermed stiller han igen den himmelske rigdom fuldt ud til rådighed for os ...

Kristus gav os ikke udelukkende forstand og evnen til at tænke, men også åndelige kræfter, fornemmelsen af, hvad der er rigtigt og forkert, samt længslen efter det gode ... Men vi længes også efter at være, som Gud ville have det fra begyndelsen. Hvis Jesus ikke var kommet, ville der ikke være mulighed for nogensinde at få tilfredsstillende denne længsel. Men nu er han ved vores side som frelser for at hjælpe os tilbage til vores egentlige bestemmelse ...

Det levende forhold til Kristus gør disse etiske principper til en kraft, der former menneskets karakter. Den, der vælger Kristus og bliver hos ham, får adgang til en kilde til visdom, som han ikke kan finde andre steder. Han får styrke til at realisere de højeste idealer og erhverve den bedste uddannelse, der findes i denne verden, fordi det ikke slutter med dette liv, men fortsætter i Guds rige. På denne måde hører frelse og uddannelse sammen, fordi 'Jesus Kristus [...] er fundamentet' både i uddannelsen og i frelsen [se 1 Kor 3,11, Bibelen 2020] ...

Vi bør lade os undervise af Kristus, ligesom de første mennesker lærte direkte af Gud. Uddannelsens grundlæggende principper er ikke ændret ... 'Al visdom begynder med, at vi tager ham alvorligt!' [SI 111,10 Gute Nachricht Bibel] (EnA 26-28; Ellen White, *Uddannelse*, s. 28-30 – i ny dansk oversættelse).

Åndelig uddannelse

1 Kor 2

**Hvad adskiller menneskelig visdom fra guddommelig visdom?
Hvad kendetegner et "åndeligt" menneske?**

Baggrund

Paulus minder menigheden om, at han ikke havde prædikeret om andet end Jesus Kristus, den korsfæstede – ikke menneskelig visdom eller dybsindig filosofi. Det betyder dog ikke, at kristne foragter lange vidergående uddannelser eller ovenikøbet er stolte af deres uvidenhed – tværtimod. Deres forskning orienterer sig ved Guds visdom (v. 7), som kun kan forstås ved hjælp af Guds Ånd (v. 10ff.).

"Gud kan kun erkendes ved Guds hjælp. Ønsker mennesket at erkende Gud, har det brug for Guds Ånd. Den har Gud givet menigheden, for at den erkender Guds gaver og ikke for at udforske hemmeligheder til at føre sig frem med" (SEB 1697).

Til fordybelse

Jesus lover sine efterfølgere, at Helligånden kommer og lærer dem alle ting samt minder dem om alt, hvad Jesus har lært dem (Joh 14,26; 16,13). Ånden overtager rollen som menighedens lærer fra Jesus. "Disciplenes fatteevne og forstand er begrænset. Grænserne åbnes først med Ånden ... Ånden vil lukke op og kaste lys over den Gud, som Jesus har åbenbaret, så disciplene til hver en tid forstår, hvad der venter dem, og hvordan de skal forholde sig i nye situationer" (SEB 1593 og 1595).

Til eftertanke

"Men vi har Kristi tanker" (1 Kor 2,16b).

"Kun hvad du har set, du maler, / kun om, hvad du ved, du taler,
kærligheds og sandheds Ånd! / Du, som skænker, hvad du nævner, /
gør os, trods de svage evner, / visere en Salomon: / visere til dåd at
øve, / visere til åndeprøve, / visere til salighed!"
(N.F.S. Grundtvig, *Salmebogen*, DB 2007, 258,2)

Resumé

Kristen karakterudvikling og uddannelse har til formål at bidrage til et godt liv og at vise hen til det evige liv. Ved Jesu og Helligåndens gerning gendannes Guds billede i mennesket. På den måde hænger karakterudvikling/uddannelse og frelsen sammen.

Spørgsmål til drøftelse

Udgangspunkt

1. "Arbejdet med karakterudvikling/uddannelse og arbejdet med frelsen er i højeste grad et og det samme."

Hvordan forstår I Ellen Whites udsagn?

Hvor er det ikke et og det samme?

Supplerende
spørgsmål

2. I hvor høj grad kan Guds relation til os sammenlignes med en lærers rolle overfor sine elever?

2 Kor 3,18
Kol 3,9-10

3. **Hvad betyder det at blive forvandlet og gendannet til at ligne Gud?**

I hvor høj grad kan man sammenligne det med restaureringen af et historisk billede?

2 Tim 3,14-17

4. **Hvilket formål har kristen karakterudvikling og dannelse?**

Hvilken rolle spiller Skriften i denne proces?

Es 11,1-5.9

5. Sammenlign Jesu rolle som lærer i Esajas' Bog med fortællingen om Jesus i evangelierne.

Hvad fortæller dette os om undervisningens betydning for mission og kirke i dag?

Afslutning

6. **Hvad blev klart for jer i denne samtale om enheden mellem karakterudvikling hhv. dannelse og frelse?**